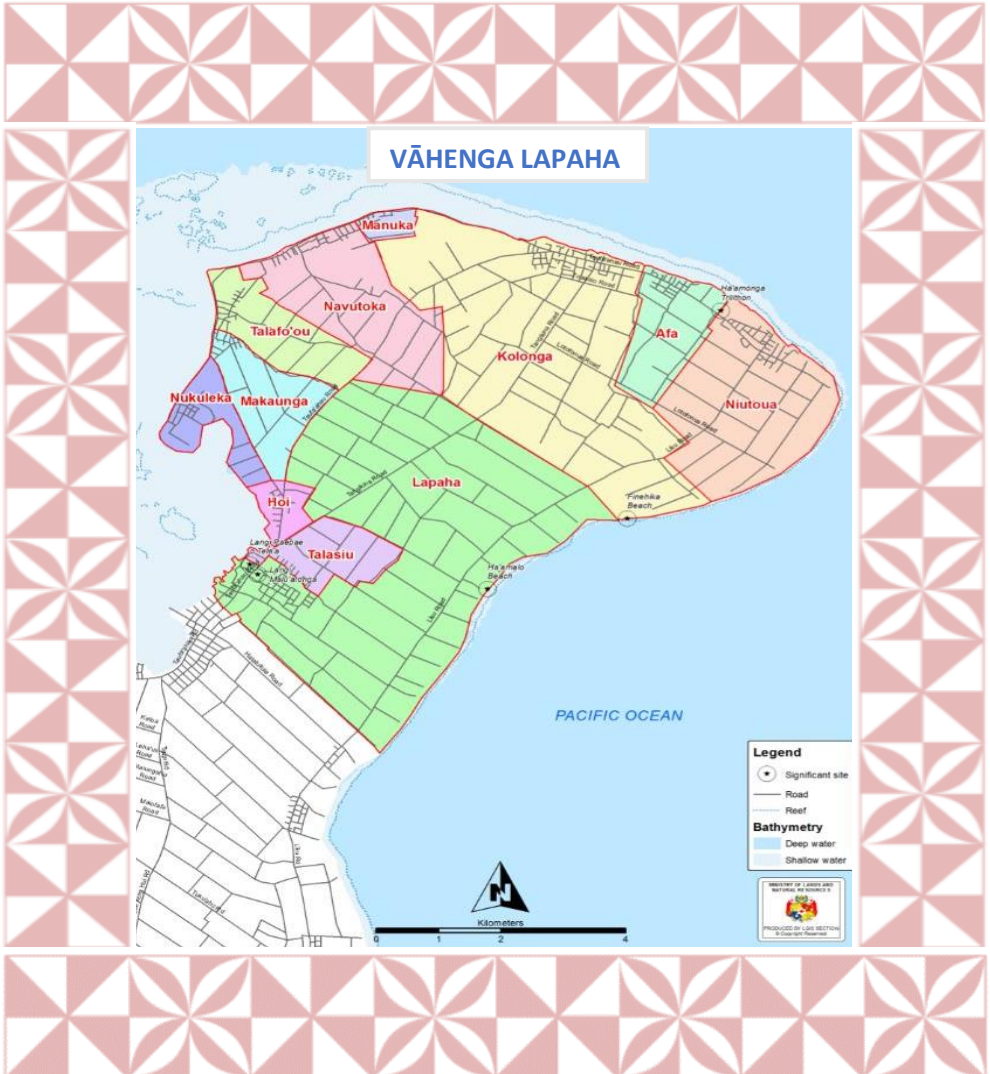

Pule'anga 'o Tonga

FAKAMATALA FAKAKOLO KI HE KOLO KO NAVUTOKA

"TUKU ATU 'O E FAKAMATALÁ KI HE TOKOTAHA KOTOA"

© Copyright Tonga Statistics Department (TSD) 2019

	Tonga Statistics Department P.O. Box 149 Nukuálofa, Kingdom of Tonga
Website:	https://tongastats.gov.to
Email:	dept@stats.gov.to

Kanotohi

Talateu	1
Ko e kakai' mo honau tu'unga fakatemokalafi'	1
Kakai' mo honau faingatā'ia.	5
Toōnga mouí á e kakai'.	6
Lesisita fili' mo e kaati fakafonua'.	8
Kakai' mo e maú ngaue'.	8
Koe ngaahi Fakamatata 'o e 'api.	9

Lisi 'o e ngaahi tēpilé

Tēpile 1: Tokolahi 'o e kakai mo e lahi e 'api nofo'anga'i he kolo' ni 2016, 2011, 2006.	1
Tēpile 2: Tokolahi 'o e kakai' 'i he feitu'u na'e fanau'i ai kinautolu'	2
Tēpile 3: Tokolahi 'o e kakai' mo honau tu'unga fakamali'	2
Tēpile 4: Tokolahi 'o e kakai' mo 'enau tui fakalotu/siasi.	2
Tēpile 5: Tokolahi 'o e kakai fefine' mo e tangata mo honau ta'u motu'a.	3
Tēpile 6: Tokolahi 'o e kakai fefine' mo e tangata 'oku nau 'i he ako'.	4
Tēpile 7: Tokolahi 'o e kakai fefine' mo e tangata 'i he ta'u 10 ki 'olunga 'oku malava ke nau ngaue'aki 'a e 'initaneti' mo e feitu'u 'oku ngaue'aki ai'.	4
Tēpile 8: Tokolahi 'o e kakai fefine' mo tangata 'i he ta'u 10 ki 'olunga 'oku ngāue'aki 'a e telefoni to'oto'o' ki he 'initaneti'.	4
Tēpile 9: Tokolahi 'o e kakai tangata mo e kakai fefine 'i he ta'u 2 ki 'olunga 'oku nau faingatā'ia.	5
Tēpile 10: Tokolahi 'o e ma'u Kava - Tonga' 'i he ta'u 10 ki 'olunga.	6
Tēpile 11: Tokolahi 'o e kau ma'u Kava mālohi' 'i he ta'u 10 ki 'olunga.	6
Tēpile 12: Tokolahi 'o e ifi sikaleti' 'i he ta'u 10 ki 'olunga.	7
Tēpile 13: Tokolahi 'o e kakai ifi tapaka-Tonga' 'i he ta'u 10 ki 'olunga.	7
Tēpile 14: Tokolahi 'o e kakai tangata mo e fefine lesisita fili.	8
Tēpile 15: Kaati fakafonua 'i he ta'u 15 ki 'olunga.	8
Tēpile 16: Tokolahi 'o e kakai tangata' mo e fefine' mo honau tefito'i ngāue.	8
Tēpile 17: Kātoa e ma'u ngāue mo e 'ikai ha ngāue 'i he ta'u 15 ki 'olunga.	9
Tēpile 18: To'utupu ma'u ngāue mo e 'ikai ma'u ngāue.	9
Tēpile 19: Tokolahi 'o e kakai ta'u 15 ki 'olunga mo honau lakanga ngāue.	9
Tēpile 20: Tefito'i ma'u'anga pa'anga 'o e 'api nofo'anga'.	9
Tēpile 21: Ko e pa'anga ma'u mai mei tu'a pule'anga mo fakalotofonua ki he ngaahi 'api'.	10
Tēpile 22: Founa hono ma'u 'o ha kelekele pe 'api nofo'anga.	10
Tēpile 23: Ko e lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga' mo e naunau 'oku langa'aki 'a e fale'.	10
Tēpile 24: Ma'u'anga vai inu.	11
Tēpile 25: Fa'ahinga 'o e falemālōlo' 'i he 'api nofo'anga'.	11
Tēpile 26: Ma'u'anga ivi feime'atokoni 'i he 'api nofo'anga' pea mo hono tu'u'anga'.	11
Tēpile 27: Lahi 'o e ngaahi 'api 'oku nau ngāue'aki e founa hono faka'auha 'o e veve'.	12
Tēpile 28: Ko e ngaahi koloa pe naunau 'i he 'api nofo'anga'.	12

Lisi 'o e ngaahi fakatātā'

Fakatātā 1: Pēsēti 'o e tokolahi 'o e kakai mo 'enau tui fakalotu pe siasi.	3
Fakatātā 2:Pēsēti 'o e founa hono ma'u 'o ha 'api.	10

Talateu

Ko e fakamatala fakakolo ko 'ení, 'oku fakataumu'a ia, ke fakafoki atu 'a e koloa mahu'inga ne mou 'omai ma'a' e Potungāue' ni, lolotonga 'a hono fakahoko 'a e savea tohi kakai fakamuimui tahá, 'i he ta'u 2016. Ko e ngaahi fakamatala ne mou vahevahe maí, **ko e koloa mahu'inga mo fisifisimu'a ia ki he Potungāué pea mo e fonuá.** 'Oku tokoni lahi ia ki he ngaahi palani fakamāmani lahi, mo e taumu'a fakalalaka tu'uloa' (SDG), pea pehē ki he kaveinga langa fakalalaka fakafonua 'a Tongá(TSDF). Pea 'ikai ko ia pē, ka 'oku tokoni lahi 'a ho'omou ngaahi fakamatalá ki he taha 'o e ngaahi taumu'a 'a e Potungāue Sitetistika 'o Tongá; **"ke ne a'usia ha tu'unga 'oku laulōtahá; pea ke falala'anga mo tonu 'a e ngaahi fakamatalá, 'a ia 'oku tuku atu mei he potungāué"**. Ko ia, 'e matu'aki tokoni 'aupito 'a e ngaahi fakamatala kuo mou 'omai, 'i he taimi 'oku fiema'u ai, ke fatu mo lalanga ai, 'a e ngaahi tu'utu'uni ngāue 'a e pule'angá mo e fonuá fakalūkufua.

FAKAMATALA FAKAKOLO KI HE KOLO KO NAVUTOKA

Hingoa 'o e vahenga :	Lapaha
Hingoa 'o e vahefonua :	Tongatapu
Hingoa 'o e vahenga fili :	Tongatapu 10

Ko e kakai' mo honau tu'unga fakatemokalafi'.

Ko e koloa mahu'inga taha 'o ha fonua, ko hono kakai; he ko hono 'uhingá he ko kinautolu 'oku nau langa fakalalaka faka'ekonōmika 'a e fonuá. Ko ia ai, 'oku tuku atu ai 'a e ngaahi fakamatala' ni fekau'aki mo e tokolahi 'o e kakai' mo honau tu'unga fakatemokalafi', koe'uhi ke 'ilo mo ma'u tatai ki ai 'a e tokotaha kotoa pē 'i he koló ni.

Tēpile 1: Tokolahi 'o e kakai mo e lahi e 'api nofo'anga'i he kolo' ni 2016, 2011, 2006.

1.1: Tokolahi 'o e kakai tangata mo e fefine	Tokolahi e kakai		
	2016	2011	2006
Kātoa	712	789	797
Tangata	328	379	376
Fefine	384	410	421
'Avalisi e tokolahi e kakai tangata' ki he kakai fefine 'e toko 100 kotoa pē.	85	92	89

1.2: Ngaahi 'api nofo'anga	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga 'i he 2016
Kātoa	145
'Api nofo'anga 'oku nofo'i	117
'Api nofo'anga 'ikai nofo'i	28
'Avalisi 'o e tokolahi 'i he 'api nofo'anga	6

Ko e tokolahi 'o e kakai na'e nofo 'i he kolo' ni 'i he Tohi Kakai 'o e 2016 na'e fe'unga mo e toko 712, 'a ia ne holo'aki e toko 77 mei he Tohi Kakai 'o e 2011 pea na'e toe holo'aki 'a e toko 85 mei he Tohi Kakai 'o e 2006. Pea mei he vaha'a ta'u ko ia ' na'e tokolahi taha 'a e kakai fefine 'i he kakai tangata (Tepile 1.1).

Ko e ngaahi 'api nofo'anga fakakātoa 'e 117 na'e nofo 'i ' pea ko e 'api nofo'anga leva 'e 28 na'e 'ikai nofo'i. 'Oku fakafuofua leva ki he toko 6 'a e tokolahi 'i he 'api nofo'anga (Tepile 1.2)."

Tēpile 2: Tokolahi 'o e kakai' 'i he feitu'u na'e fanau'i ai kinautolu'.

Kolo 'o e fa'ē he taimi ne fanau'i ai ha tokotaha	Tokolahi e kakai
Kātoa	712
Navutoka	548
Ngaahi kolo kehe 'i Tonga' ni	145
Ngaahi fonua muli	19

Ko e toko 548 kotoa e kakai ne fanau'i kinautolu 'i Navutoka pea koe toko 145 leva ne fanau'i kinautolu he kolo kehe pe 'i Tonga ni pea koe toko 19 leva ko kinautolu ia ne fanau'i he ngaahi fonua muli.

Tēpile 3: Tokolahi 'o e kakai' mo honau tu'unga fakamali'.

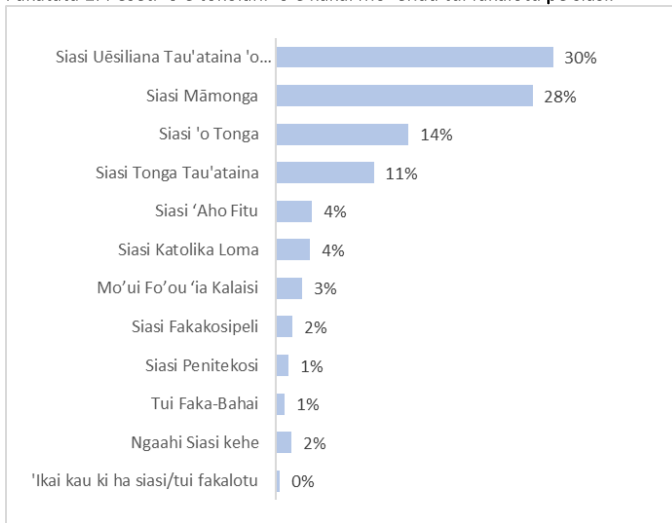
Tu'unga fakamali	Tokolahi e kakai
Kātoa	712
Mali	240
Te'eki mali	433
Uitou	28
Tu'unga fakamali makehe	11

Ko e tokolahi taha 'o e kakai ko kinautolu ko ia 'oku te'eki ke mali 'a ia ne toko 433, pea hoko hake ki ai ko kinautolu kuo nau 'osi mali 'a ia ne toko 240. Ko e toenga leva ko e toko 39 ko kinautolu ia 'oku nau uitou, mavae, nonofo fakamali, vete mali pea mo 'i he ngaahi tu'unga fakamali makehe.

Tēpile 4: Tokolahi 'o e kakai' mo 'enau tui fakalotu/siasi.

Lotu/ Siasi	Tokolahi e kakai
Kātoa	712
Siasi Uēsiliaana Tau'ataina 'o Tonga	215
Siasi Māmonga	199
Siasi 'o Tonga	103
Siasi Tonga Tau'ataina	76
Siasi 'Aho Fitu	28
Siasi Katolika Loma	26
Mo'ui Fo'ou 'ia Kalaisi	20
Siasi Fakakosipeli	13
Siasi Penitekosi	10
Tui Faka-Bahai	7
Ngaahi Siasi kehe	12
'Ikai kau ki ha siasi/tui fakalotu	3

Fakatātā 1: Pēsēti 'o e tokolahi 'o e kakai mo 'enua tui fakalotu pe siasi.

Ko e tokolahi taha 'o e kakai 'oku nau Siasi Uesiliaana Tau'ataina 'o Tonga 'a ia ko e toko 215 pea hoko hifo ki ai ko e Siasi Māmonga 'a ia ne toko 199. Ko e siasi leva ne tokosi'i taha ko e Siasi Penitekosi pea moe Siasi Faka-Bahai 'a ia ne toko 17 fakakātoa.

Tēpile 5: Tokolahi 'o e kakai fefine' mo e tangata mo honau ta'u motu'a.

Tokolahi 'o e kakai' mo honau ta'u motu'a	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	712	328	384
Si'i hifo he ta'u 1	21	12	9
Ta'u 1 - 4	81	31	50
Ta'u 5 - 9	105	56	49
Ta'u 10 - 14	83	36	47
Ta'u 15 - 19	56	28	28
Ta'u 20 - 24	70	26	44
Ta'u 25 - 29	48	22	26
Ta'u 30 - 34	48	17	31
Ta'u 35 - 39	41	22	19
Ta'u 40 - 44	20	7	13
Ta'u 45 - 49	38	16	22
Ta'u 50 - 54	23	18	5
Ta'u 55 - 59	21	7	14
Ta'u 60 - 64	18	11	7
Ta'u 65 - 69	11	6	5
Ta'u 70 pe lahi ange	28	13	15

Ko e tokolahi taha ko e fanau ko ia he ta'u 5-9 'a ia ne toko 105 pea tokolahi ai e kakai tangata (56) he kakai fefine (49). Pea ko e tokosi'i taha ko e toko 11 'i he vaha'a ta'u 65-69 pea ne tokolahi ai e kakai fefine (15) he kakai tangata (13) hono a'usia ko ia e ta'u 70 pe lahi ange.

Tēpīle 6: Tokolahi 'o e kakai fefine' mo e tangata 'oku nau 'i he ako'.

Fanau ako lolotonga mo honau ta'u motu'a	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	243	119	124
Ta'u 5 - 9	96	53	43
Ta'u 10 - 14	82	36	46
Ta'u 15 - 19	41	22	19
Ta'u 20 - 24	15	4	11
Ta'u 25 - 29	5	2	3
Ta'u 30 - 34	2	1	1
Ta'u 35 pe lahi ange	2	1	1

Ne tokolahi taha pe e fanau 'i he ta'u 5-9 'oku nau lolotonga 'i he ako 'a ia ko e toko 96 pea ne toko 2 mei he ta'u 30-34 pea mo e ta'u 35 pe lahi ange 'oku nau lolotonga 'i he ako.

Tēpīle 7: Tokolahi 'o e kakai fefine' mo e tangata 'i he ta'u 10 ki 'olunga 'oku malava ke nau ngaue'aki 'a e 'initaneti' mo e feitu'u 'oku ngaue'aki ai'.

Malava ngaue'aki 'a e 'initaneti'	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	505	229	276
'Ikai	337	159	178
'Io	168	70	98
Feitu'u 'oku ngaue'aki ai e 'initaneti'			
'Api nofo'anga	150	61	89
Fale 'initaneti	10	6	4
Me'angāue initaneti Ta'etotongi	2	-	2
Ngāue'anga	2	1	2
'Apiako	2	-	2
Feitu'u kehe	2	2	-

Ne toko 168 kātoa e tokolahi ko ia 'o kunautilu 'oku nau ngāue'aki e 'initaneti' pea ko e lahi taha ko e ngāue'aki mai mei he 'api nofo'anga (150).

Tēpīle 8: Tokolahi 'o e kakai fefine' mo tangata 'i he ta'u 10 ki 'olunga 'oku ngāue'aki 'a e telefoni to'oto'o' ki he 'initaneti'.

Ngāue'aki ha telefoni to'oto'o.	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	505	229	276
'Ikai	190	92	98
'Io	315	137	178
Malava ma'u ha 'initaneti he telefoni to'oto'o'			
'Ikai	50	29	21
'Io	265	108	157
Taumu'a 'o e ngaue'aki e 'initaneti' he telefoni to'oto'o'			
Fakaako	9	1	8
Mītia Fakasōsiale	150	57	93
Faiva Ngaluope	4	2	2
Fetu'utaki	101	48	53
Ngaahi 'uhinga makehe	1	-	1

Ko e toko 315 kotoa 'a kinautilu ko ia 'oku nau ngāue'aki e telefoni to'oto'o' pea ko e toko 265 ai 'oku nau ngāue'aki e 'initaneti' mei he telefoni to'oto'o' ki he ngaahi mitia fakasōsialé (150).

Kakai' mo e faingatā'ia.

Ko e taumu'a fakalalaka tu'uloa' mo e taumu'a fakafonua 'a e fonuá, 'oku fai 'a hono tokangaekina makehe 'a e kakai tu'u lavea ngofuá, hangē ko e kakai 'oku 'i ai ha ngaahi faingatā'ia 'i he sió pe vakaí, fanongo', 'alu pe lue', manatu', tokaangaekina fakataautaha' pea mo e fetu'utaki', he ko e 'uhi ko honau mahu'inga' ke 'oua te nau uenooa pe ongo'i lí'ekina.

Tēpile 9: Tokolahi 'o e kakai tangata mo e kakai fefine 'i he ta'u 2 ki 'olunga 'oku nau faingatā'ia.

Kātoa	668	306	362
Sio/Vakai	Kātoa	Tangata	Fefine
Ikai ha faingatā'a'ia he vakai	651	297	354
Faingata'a'ia si'isi'i pe he Sio/Vakai	16	9	7
Faingata'a'ia lahi he Sio/Vakai	-	-	-
Po'uli 'a e vakai/sio	1	-	1
Fanongo	Kātoa	Tangata	Fefine
Ikai ha faingatā'a'ia he fanongo	660	302	358
Faingata'a'ia si'isi'i pe he fanongo	8	4	4
Faingata'a'ia lahi he fanongo	-	-	-
Ikai ke toe lava fanongo	-	-	-
'Alu/Lue	Kātoa	Tangata	Fefine
Ikai ha faingatā'a'ia he 'alu/lue	632	290	342
Faingata'a'ia si'isi'i pe he 'alu/lue	23	10	13
Faingata'a'ia lahi he 'alu/lue	8	2	6
Ikai ke toe lava 'alu/lue	5	4	1
Manatu	Kātoa	Tangata	Fefine
Ikai ha faingatā'a'ia he manatu	646	295	351
Faingata'a'ia si'isi'i pe he manatu	18	9	9
Faingata'a'ia lahi he manatu	3	2	1
Ikai ke toe lava 'o manatu	1	-	1
Tokangaekina fakataautaha	Kātoa	Tangata	Fefine
Ikai ha faingatā'a'ia he tokanga'i ia	620	283	337
Faingata'a'ia si'isi'i pe kene tokanga'i ia	30	13	17
Faingata'a'ia lahi kene tokanga'i ia	12	8	4
Ikai ke toe lava kene toe tokanga'i ia	6	2	4
Fetu'utaki	Kātoa	Tangata	Fefine
Ikai ha faingatā'a'ia he fetu'utaki	634	290	344
Faingata'a'ia si'isi'i pe he fetu'utaki	24	13	11
Faingata'a'ia lahi he fetu'utaki	7	2	5
Ikai ke toe lava ha fetu'utaki	3	1	2

Na'e 'ova hake he peseti 'e 97 tokolahi 'a e kakai 'i Navutoka ni 'oku nau mo'ui lelei pe 'o 'ikai ha palapalema 'i he 'enau sio', 'alu', manatu', fanongo', fetu'utaki' mo hono tokanga'i pe 'e kinautolu fakafo'ituitui' pea tokosi'i pe koe peseti 'e 3 pe si'i ai 'oku nau faingatā'a'ia lahi mo 'ikai pe toe lava ha me'a.

Toónga mouí á e kakai’.

Tēpile 10: Tokolahi ‘o e ma’u Kava - Tonga’ i he ta’u 10 ki ‘olunga.

Kava - Tonga	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ma'u Kava -Tonga	424	150	274
Ma'u Kava - Tonga	81	79	2
Kulupu fakata'u nima			
Ta'u 10 - 14	-	-	-
Ta'u 15 - 19	-	-	-
Ta'u 20 - 24	12	12	-
Ta'u 25 - 29	7	7	-
Ta'u 30 - 34	13	12	1
Ta'u 35 pe lahi ange	49	48	1
Hokohoko pe tu’o lahi			
Toki fakahoko pe ‘i ha kātoanga makehe	38	36	2
Tu’o 1 ‘i he uike	14	14	-
Tu’o 2 – 3 ‘i he uike	20	20	-
Tu’o 4 – 6 ‘i he uike	1	1	-
‘Aho mo e pō kotoa pē	8	8	-

Ko e toko 81 kātoa ‘a e tokolahi ko ia ‘o kinautolu ‘oku nau ma’u kava Tonga pea ne tokolahi ai e kakai tangata (79) he kakai fefine (2). Ko e tokolahi taha pe ko kinautolu mei he ta’u 35 pe lahi ange pea ‘oku nau toki inu kava Tonga pe ha kātoanga ‘oku fakahoko (38).

Tēpile 11: Tokolahi ‘o e kau ma’u Kava mālohi’ i he ta’u 10 ki ‘olunga.

Kava mālohi	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ma'u Kava mālohi	467	193	274
Ma'u Kava mālohi	38	36	2
Kulupu fakata'u nima			
Ta'u 10 - 14	-	-	-
Ta'u 15 - 19	-	-	-
Ta'u 20 - 24	7	7	-
Ta'u 25 - 29	5	5	-
Ta'u 30 - 34	5	5	-
Ta'u 35 pe lahi ange	21	19	2
Hokohoko pe tu’olahi			
Tātaaitaha: tu’o 1 – 2 ‘i he uike	28	26	2
Toki fakahoko pe ‘i ha me’a ‘oku fai, tu’o 3 – 7 ‘i he uike.	3	3	-
Taimi e ni’ihi tu’o 8-14 ‘i he uike	4	4	-
Ma’u pe: tu’o 15-21 ‘i he uike	3	3	-
Hokohoko: tu’o 22 pe lahi ange ‘i he uike.	-	-	-

Na’e toko 38 kotoa ‘a kinautolu ko ia ‘oku nau ma’u kava mālohi ‘a ia ne tokolahi ai e kakai tangata (36) he kakai fefine (2). Ko e tokolahi taha ko kinautolu ko ia mei he ta’u 35 pe lahi ange pea ‘oku tataitaha pe tu’o 1-2 ‘i he uike (28).

Tēpile 12: Tokolahi 'o e ifi sikaleti' 'i he ta'u 10 ki 'olunga.

Ifi sikaleti	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ifi sikaleti	467	193	274
Ifi sikaleti	38	36	2
Kulupu fakata'u nima			
Ta'u 10 - 14	-	-	-
Ta'u 15 - 19	-	-	-
Ta'u 20 - 24	7	7	-
Ta'u 25 - 29	5	5	-
Ta'u 30 - 34	5	5	-
Ta'u 35 pe lahi ange	21	19	2
Hokohoko pe tu'olahi			
Sí'isi'i: puha tapaka 'e 1 'i he uike	43	36	7
Toki fakahoko pe 'i ha katoanga, sikaleti 'e 5 he 'aho.	21	15	6
Hokohoko: puha sikaleti 'e 1 'i he 'aho.	13	13	-
Ifi lahi: puha sikaleti 1 he 'aho.	3	3	-

Ne toko 38 kotoa 'a e tokolahi ko ia 'o kinautolu 'oku nau ifi sikaleti 'a ia ne tokolahi ai e kakai tangata (36) 'i he kakai fefine (2). Ko e tokolahi taha ko kinautolu ko ia mei he ta'u 35 moe lahi ange pea 'oku nau ifi sí'isi'i puha tapaka 'e 1 he uike (43).

Tēpile 13: Tokolahi 'o e kakai ifi tapaka-Tonga' 'i he ta'u 10 ki 'olunga.

Ifi tapaka Tonga	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ifi tapaka Tonga	261	116	145
Ifi tapaka Tonga	19	18	1
Kulupu fakata'u e nima			
Ta'u 10 - 14	-	-	-
Ta'u 15 - 19	-	-	-
Ta'u 20 - 24	1	1	-
Ta'u 25 - 29	3	3	-
Ta'u 30 - 34	3	2	1
Ta'u 35 pe lahi ange	12	12	-
Hokohoko pe tu'o lahi			
Sí'isi'i: fo'i tapaka 1-2 'i he 'aho	35	26	6
Toki fakahoko pe 'i ha katoanga, fo'i tapaka'e 5 he 'aho.	16	13	3
Hokohoko: fo'i tapaka 10 'i he 'aho	5	4	1
Ifi lahi: fo'i tapaka 'e 15 'i he 'aho	-	-	-

Ko e toko 19 kātoa 'a kinautolu ko ia 'oku nau ifi tapaka Tonga 'a ia ne tokolahi taha pe ai e kakai tangata (18) 'i he kakai fefine (1). Ne tokolahi taha pe foki 'a kinautolu ko ia he vaha'a ta'u 35 mo e lahi ange pea 'oku nau ifi sí'isi'i fo'i tapaka 1-2 'i he 'aho (35).

Lesisita fili' mo e kaati fakafonua'.

Tēpile 14: Tokolahi 'o e kakai tangata mo e fefine lesisita fili.

Lesisita fili	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	352	161	191
Lesisita ke fili	326	145	181
'Ikai lesisita fili	26	16	10
'UHINGA NA'E 'IKAI KE LESISITA FILI AI			
Kātoa	26	16	10
Folau ki tu'a pule'anga	6	5	1
Puke	5	5	-
'Ikai mahu'inga	2	1	1
'Ikai 'ilo 'a e feitu'u fai'anga fili	1	-	1
Ha toe 'uhinga kehe	12	5	7

Tokolahi taha ko kinautolu ko ia 'oku nau lesisita fili ko e toko 326 pea ko e toko 26 leva ko kinautolu ia ne 'ikai ke nau lesisita fili ko e tokolahi ko kinautolu ne 'i ai e ngaahi 'uhinga kehekehe ne 'ikai ke nau lesisita fili ai (12).

Tēpile 15: Kaati fakafonua 'i he ta'u 15 ki 'olunga.

Kaati Fakafonua	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	422	193	229
'lo	335	147	188
'Ikai	87	46	41

Ko e tokolahi taha ko e kakai 'e 335 ko kinautolu ia kuo 'i ai 'enau kaati fakafonua pea ko e toko 87 leva ko kinautolu ia 'oku 'ikai ke 'i ai ha'anau kaati fakafonua.

Kakai' mo e maú ngaue'.

Tēpile 16: Tokolahi 'o e kakai tangata' mo e fefine' mo honau tefito'i ngāue.

Tefito'i ngāue	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	422	193	229
Pule ngāue	1	1	-
Ngāue taautaha	28	19	9
Ngāue ma'u vahenga 'i he pule'anga	27	12	15
Ngāue ma'u vahenga 'i he ngaue'anga tautaha	42	34	8
Ngaohi koloa ke faka'aonga'i fakafo'ituitui	102	57	45
Ngāue 'ikai fakakouna	25	20	5
Tokotaha ako taimi kakato	7	2	5
Tokotaha ako 'ikai taimi kakato	-	-	-
Ngāue faka'api	52	25	27
Malōlō mei he ngāue'anga pe toulekeleka	3	2	1
'Ikai ma'u ngāue	122	14	108
Faingata'a'ia fakaesino pe faka'atamai	8	5	3

Ko e tefito'i ngāue ne tokolahi taha ko e 'ikai ma'u ngaue 'a ia ne toko 122 pea ne tokolahi pe ai e kakai fefine (108) 'i he kakai tangata (14). Pea ko e tokosi'i taha ko kinautolu ko ia 'oku pule ngāue 'a ia ne toko 1 pe ko e tangata.

Tēpīle 17: Kātoa e ma'u ngāue mo e 'ikai ha ngāue 'i he ta'u 15 ki 'olunga.

Kakai ma'u ngaue mo e 'ikai ma'u ngaue	Kātoa	Tangata	Fefine
Tokolahi ma'u ngāue	232	145	87
'ikai ma'u ngāue	57	4	53
Pēseti 'oku 'ikai ma'u ngāue	19.7	2.7	37.9

Na'e toko 232 'a kinautolu ko ia ku nau ma'u ngāue 'a ia ne tokolahi ai e kakai tangata (145) he kakai fefine (87). Pea ne toko 57 leva ko kinautolu ia ne 'ikai ke nau ma'u ngāue.

Tēpīle 18: To'utupu ma'u ngāue mo e 'ikai ma'u ngāue.

To'utupu ma'u ngāue mo e 'ikai ma'u ngāue	Kātoa	Tangata	Fefine
Tokolahi 'o e to'utupu ma'u ngāue	44	24	20
Tokolahi 'o e to'utupu 'ikai ma'u ngāue	17	1	16
Peseti ōku 'ikai ma'u ngāue	27.9	4.0	44.4

Na'e toko 44 kotoa e to'utupu 'oku nau ma'u ngāue 'a ia ne tokolahi ai e kakai tangata (24) 'i he kakai fefine (20), pea ne toko 17 leva e tokolahi e to'utupu 'oku 'ikai ke nau ma'u ngāue.

Tēpīle 19: Tokolahi 'o e kakai ta'u 15 ki 'olunga mo honau lakanga ngāue

Lakanga ngāue	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	232	145	87
Tokotaha Ngāue fakapalōfesinale	5	3	2
Tokotaha ngāue fakatekinikale	17	6	11
Ngāue fakakalake	9	8	1
Ngāue fefakatau'aki	3	-	3
Tokotaha ngāue 'i he ngoue mo e toutai	19	8	11
Ngāue fakamea'a	86	85	1
Ngāue fakamisini	40	12	28
Ngaahi ngāue kehekehe	44	16	28

Ko e tokolahi taha 'o e kakai tangata 'oku nau ngāue fakamea'a 'a ia ko e toko 85, pea ne tokolahi pe foki e kakai fefine 'i he ngāue fakamisini (28) pea pehe ki he ngaahi ngāue kehekehe pe (28).

Koe ngaahi Fakamatala 'o e 'api.

Ko e ngaahi fakamatala ko 'eni, 'oku fekau'aki ia mo e tu'unga e nofo 'a e kakai 'i honau ngaahi 'api nofo'angá 'i honau koló.

Tēpīle 20: Tefito'i ma'u'anga pa'anga 'o e 'api nofo'anga'.

Tefito'i ma'u'anga pa'anga 'o e 'api nofo'anga'.	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga'.
Kātoa	117
Ma'u vāhenga pau	52
Ma'u'anga pa'anga mei he pisinisi tautaha	30
Ma'u'anga pa'anga mei he fakatau atu ha koloa	27
Ma'u'anga pa'anga mei tu'a pule'anga mo fakalotofonua	6
Ma'u'anga pa'anga mālōlō mei he ngaue'anga	1
'ikai ha ma'u'anga pa'anga	1

Ko e lahi taha 'o e ngaahi 'api nofo'anga ko e 'api 'e 52 'oku nau ma'u vāhenga pau, pea ko e tokosí'i taha ko kinautolu ko ia 'oku ma'u pa'anga mālōlō mei he ngāue'anga mo 'ikai ke 'i ai ha ma'u'anga pa'anga (1).

Tēpīle 21: Ko e pa'anga ma'u mai mei tu'a pule'anga mo fakalotofonua ki he ngaahi 'api'.

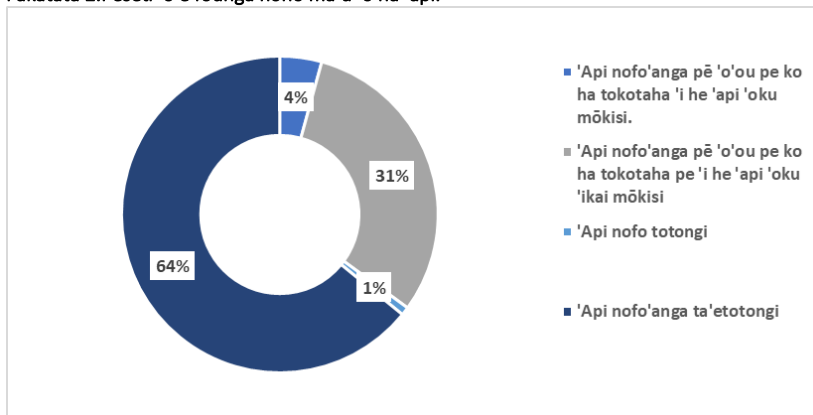
Pa'anga ma'u mai mei tu'apule'anga mo fakalotofonua	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Kātoa	117
'Ikai ha pa'anga ma'u mai	5
Ma'u 'a e pa'anga ne foaki mai	112
Feitu'u ne foaki mei ai e pa'anga	
Foaki mei tu'a pule'anga	96
Foaki mei tu'a pule'anga mo e fakalotofonua	16

Ko e 'api 'e 112 'oku nau ma'u 'a e pa'anga 'ofa mai pea koe lahi taha ko e foaki mai mei tu'a pule'anga (96).

Tēpīle 22: Founa hono ma'u 'o ha kelekele pe 'api nofo'anga.

Founa hono ma'u 'o ha 'api nofo'anga	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga'.
Kātoa	117
'Api nofo'anga pē 'o'ou pe ko ha tokotaha 'i he 'api 'oku mōkisi.	5
'Api nofo'anga pē 'o'ou pe ko ha tokotaha pe 'i he 'api 'oku 'ikai mōkisi	36
'Api nofo totongi	1
'Api nofo'anga ta'etotongi	75

Fakatātā 2:Pēsēti 'o e founa hono ma'u 'o ha 'api.

Ko e tokolahi taha 'o e ngaahi 'api nofo'anga ko e 'api 'e 75 'a ia ko e ngaahi 'api ia ne nofo ta'etotongi.

Tēpīle 23: Ko e lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga' mo e naunau 'oku langa'aki 'a e fale'.

gaahi naunau langa fale'	Faliki	'Ato	Holisi
Kātoa	117	117	117
Papa pe palaiuti	11	1	48
Kapa pe 'alaminiume	3	115	4
Piliki pe sima	103	1	64
Naunau langa fale Tonga	-	-	-

Ko e ngaahi naunau langa angamaheni 'oku tau ngāue'aki ki he langa fale ko e sima, piliki ki he faliki 'o e fale' (103), kapa ki he 'ato' (115) pea pehē foki ki he piliki pe sima ki he holisi (64).

Tēpīle 24: Ma'u'anga vai inu.

Vai Inu	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Kātoa	117
Vai Tupu	-
Vai Sima	94
Vai Sima pe tangikē mei he kaungā'api pe fakakolo	20
Hina Vai	2
Vai Haka	1

Ko e lahi taha 'o e ngaahi 'api nofo'anga ko e 'api 'e 94 'oku nau ngāue'aki pe 'ae vai sima ki he 'enau ma'u'anga vai inu.

Tēpīle 25: Fa'ahinga 'o e falemālōlō 'i he 'api nofo'anga'.

Falemālōlō he 'api nofo'anga	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga'
Falemālōlō pālangi	100
Falemālōlō lingi	15
Falemālōlō ponu	2
Tu'u'anga 'o e famālōlō he 'api nofo'anga	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga'
Katoa	117
'I loto 'he 'api nofo'anga	84
'I he loto 'api	31
Feitu'u kehe	2

Ko e lahi taha 'o e ngaahi 'api ko e 'api 'e 100 'oku nau ngāue'aki 'a e falemālōlō pālangi pea tokolahi ai 'oku tu'u pe falemālōlō 'i loto 'i he 'api nofo'anga (84).

Tēpīle 26: Ma'u'anga ivi feime'atokoni 'i he 'api nofo'anga' pea mo hono tu'u'anga'.

Sitou	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Kātoa	117
Ngaue'aki e sitou	98
'Ikai ngaue'aki e sitou	19
Ma'u'anga ivi ki he feime'atokoni	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Kātoa	117
Kasa	72
'Uhila	31
Fefie mo e nge'esi niu	13
Kalasinī	1
Tu'u'anga 'o e feitu'u feime'atokoni	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Kātoa	117
Peito 'i he fale nofo'anga	83
'Ikai ha loki kai 'i he fale nofo'anga	12
Feime'atokoni 'i tu'a	11
Peito feime'atokoni 'i tu'a	11

Ko e tokolahi taha 'o e ngaahi 'api nofo'anga ko e 'api 'e 98 'oku nau ngaue'aki e sitou pea ko e 'api 'e 72 ku nau ngaue'aki e kasa ki he ivi feime'atokoni pea ko e 'api leva 'e 83 ku nau peito pe 'i he fale nofo'anga.

Tēpile 27: Lahi 'o e ngaahi 'api 'oku nau ngāue'aki e founga hono faka'auha 'o e veve'.

Founga hono faka'auha 'o e veve'.	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Kātoa	117
Fetuku veve 'a e pule'anga'	98
Tutu e veve'	12
Fetuku veve fakafo'ituitui	7

Ko e lahi taha ko ia 'o e ngaahi 'api 'oku nau ngaue'aki e fetuku veve ko ia 'a e Pule'anga 'a ia ko e 'api 'e 98 pea ko e tokosi'i pe'oku nau ngaue'aki ko ia 'a e fetuku veve fakafo'ituitui 'a ia ko e ngaahi 'api 'e 7.

Tēpile 28: Ko e ngaahi koloa pe naunau 'i he 'api nofo'anga'.

Koloa pe naunau he 'api nofo'anga'.	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga	Pēseti 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Kātoa	117	100
Sitou	98	84
TV	91	78
Telefoni to'oto'o	80	68
Aisi fakapoloka	74	63
Veeni	51	44
Kā	41	35
komipiuta to'oto'o	27	23
Misini CD/DVD	25	21
Tepileti	20	17
Misini tuitui	16	14
Loli	6	5
Vaka	5	4
Komipiuta	4	3
Paiki	4	3
Senoleita	1	1
Pasi	1	1
Misini fakaivia mei he la'ā	1	1

'Oku lahi taha 'i Navutoka' ni 'a e ngaahi 'api nofo'anga' 'oku 'i ai 'enau telefoni to'oto'o pea pehē ki he sitou. Pea ko e ngaahi 'api nofo'anga si'isi'i pe 'oku 'i ai 'enau paiki mo e komipiuta.